

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.012.02.2021

Pan Andrzej Mikucki

Dyrektor

Zakład Gospodarki Komunalnej w Łambinowicach

ul. Tadeusza Zawadzkiego 33

48-316 Łambinowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/102 - Gospodarowanie zasobami wodnymi przez przedsiębiorstwa wodociągowe w gminach wiejskich

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

ul. Krakowska 28, 45-075 Opole

T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44

lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Gospodarki Komunalnej w Łambinowicach ¹ , ul. Tadeusza Zawadzkiego 33, 48-316 Łambinowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Mikucki, Dyrektor, od 13 sierpnia 2007 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań 2. Wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi 3. Nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do czasu zakończenia kontroli) oraz dowody sporządzone przed lub po okresie objętym kontrolą mające związek z kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Zygmunt Świątek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/56/2021 z 16 czerwca 2021 r. (akta kontroli str. 1)

---

¹ Dalej: Zakład lub ZGK.

² Dalej: Dyrektor.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Kontrolowana jednostka była przygotowana organizacyjnie i kadrowo do realizacji zadań wynikających z przepisów prawa wodnego oraz przepisów o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, posiadając wymagane tymi przepisami pozwolenia i zezwolenia, jednak środki finansowe uzyskiwane z tytułu opłat za dostarczoną wodę i oprowadzane ścieki nie były wystarczające do pokrycia kosztów tych działań. W konsekwencji występował ujemny wynik finansowy z tej działalności, który nie był pokrywany z innych rodzajów działalności prowadzonej przez Zakład. Wpływ na taką sytuację mogły mieć taryfy dotyczące dostarczania wody i odprowadzania ścieków, zatwierdzone przez właściwe organy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Kontrolowana jednostka zapewniła utrzymanie w należyтым stanie technicznym, zgodnie m.in. z obowiązkami w tym zakresie wynikającymi z udzielonych Zakładowi pozwoleń wodnoprawnych, naziemnych obiektów budowlanych związanych z procesem poboru wody. Nie prowadzono jednak okresowych kontroli stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektów liniowych wchodzących w skład linii wodociągowych zarządzanych przez ZGK na podstawie umowy ich użyczenia, zawartej z Gminą Łambinowice. Nie przestrzegano też niektórych z obowiązków określonych w udzielonych Zakładowi pozwoleniach wodnoprawnych, przy jednoczesnym zaniechaniu wystąpienia do właściwych w tym zakresie organów o ich dostosowanie do możliwości technicznych posiadanych przez kontrolowaną jednostkę.

Zakład zapewnił prowadzenie zarówno monitoringu zarządzanej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, jak i monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, przy czym stwierdzono jednak, że w przypadku przekroczenia wymagań jakościowych dostarczanej wody uzdatniano ją środkiem posiadającym co prawda atest higieniczny Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny, ale nieposiadającym pozytywnej oceny higienicznej PPIS, co naruszało postanowienia określone art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków⁵. Ponadto ustalono, że w jednym przypadku nie poinformowano niezwłocznie właściwych organów o stwierdzeniu przekroczenia parametru jakościowego wody, jak też zaniechano przeprowadzenia wstępnego monitoringu występowania w pobieranej wodzie substancji promieniotwórczych.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028, dalej: ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań

Opis stanu faktycznego

1.1. Zakład rozpoczął działalność od 1 stycznia 2011 r.⁷ Przedmiotem działalności kontrolowanej jednostki w okresie objętym kontrolą było zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Łambinowice⁸ w zakresie m.in. wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, a także utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych. Zakład posiadał status przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego w rozumieniu przepisów ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, przy czym zgodnie z art. 16 ust. 3 ww. ustawy, zwolniony był z obowiązku uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w tym zakresie.

(akta kontroli str. 4-13)

Zakładem kierował Dyrektor ZGK, który zarządzał nim jednoosobowo na podstawie ogólnie obowiązujących przepisów. Zwierzchnikiem służbowym Dyrektora był Wójt Gminy Łambinowice. Realizację zadań z zakresu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków Dyrektor przypisał Działowi Wodociągów, Kanalizacji, Oczyszczalni ścieków i Wysypiska⁹.

(akta kontroli str. 15)

W okresie objętym kontrolą w Zakładzie zatrudnionych było od 23 do 24 osób (odpowiednio 23 osoby w 2019 r., 24 osoby w 2020 r. i 23 osoby w I półroczu 2021 r.), w tym cztery osoby obsługi administracyjnej i cztery osoby obsługi technicznej (w całym okresie objętym kontrolą). Prowadzeniem spraw z zakresu objętego kontrolą w WOŚ zajmowało się sześć osób, w tym dwie osoby obsługi administracyjnej¹⁰ i cztery osoby obsługi technicznej¹¹.

(akta kontroli str. 3, 21-25)

Zakres zadań WOŚ, określony w Regulaminie organizacyjnym Zakładu z 1 listopada 2011 r., obejmował wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi oraz nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków. Ustalone przez Dyrektora ZGK zakresy obowiązków dla kierownika technicznego i samodzielnego referenta obejmowały realizację zadań w ww. zakresie. Kierownik techniczny stwierdziła, że *liczba zadań (czynności i obowiązków) na zajmowanym stanowisku jest duża i stale rośnie. Powoduje to, że rzetelna ich realizacja odbywa się po godzinach pracy, kosztem czasu wolnego. Fakty te były zgłaszane Dyrektorowi ZGK ustnie*. Samodzielny referent stwierdził, że przydzielona liczba zadań nie utrudniała mu rzetelnego wywiązywania się z ich realizacji.

(akta kontroli str. 27-30, 255, 259)

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ ZGK został utworzony uchwałą nr XLII/264/10 Rady Gminy Łambinowice z dnia 28 października 2010 r. w sprawie likwidacji zakładu budżetowego pod nazwą Zakład Gospodarki Komunalnej w Łambinowicach celem przekształcenia w samorządowy zakład budżetowy pod nazwą Zakład Gospodarki Komunalnej w Łambinowicach.

⁸ Dalej: Gmina.

⁹ Dalej: WOŚ.

¹⁰ Zatrudnione na stanowisku kierownika technicznego i samodzielnego referenta.

¹¹ Zatrudnione na stanowisku: konserwatora SUW, starszego konserwatora, operatora urządzeń i robotnika budowlanego.

Pracownicy realizujący zadania z zakresu objętego kontrolą posiadali odpowiednie wykształcenie i wiedzę (zdobytą poprzez udział w szkoleniach), jak też doświadczenie zawodowe. Kierownik techniczny posiadała wykształcenie wyższe (specjalność: techniki i technologie w ochronie środowiska) oraz doświadczenie wynikające z siedmiu lat pracy zawodowej na zajmowanym stanowisku; samodzielny referent posiadał wykształcenie średnie (technik ekonomista) i 13 lat stażu pracy zawodowej, konserwator SUW i operator urządzeń posiadali wykształcenie średnie zawodowe oraz odpowiednio 27 i 16 lat stażu pracy, starszy konserwator posiadał wykształcenie zawodowe i 18 lat stażu pracy, a robotnik budowlany posiadał wykształcenie podstawowe i 13 lat stażu pracy. Pracownicy ZGK posiadaną wiedzę uzupełniali szkoleniami, których tematyka dotyczyła m.in. obsługi detektora Z-am 2500 (w 2017 r.); eksploatacji, konserwacji i użytkowania aparatów świeżego powietrza Spasciani (w 2018 r.); aktualizacji zasad przyłączania nieruchomości do sieci i umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków po zmianach przepisów prawa (w 2018 r.).

(akta kontroli str. 26)

1.2. W kontrolowanym okresie ZGK zarządzał m.in. dwoma ujęciami wody (zlokalizowanymi w Jasienicy Dolnej i w Łambinowicach); czterema studniami głębinowymi (po dwie na każdym ujęciu); dwoma stacjami uzdatniania wody (w Jasienicy Dolnej i w Łambinowicach¹²); siecią magistralną o długości 33,6 km oraz siecią rozdzielczą o długości 45,32 km¹³, a także 1 479 przyłączami (w tym 1 466 prowadzącymi do budynków mieszkalnych¹⁴).

W latach 2018-2021 (do 30 czerwca) liczba budynków w Gminie nie ulegała zmianom i wynosiła 1 504, z których na koniec czerwca 2021 r. do sieci wodociągowej było przyłączonych 1 466 budynków mieszkalnych (97,5%¹⁵), a do sieci kanalizacyjnej – 452 budynki (30,1%¹⁶). Możliwość korzystania z sieci wodociągowej na koniec czerwca 2021 r. miało 97,47% mieszkańców Gminy¹⁷, a z sieci kanalizacyjnej – 30,05%¹⁸.

Łączna liczba obowiązujących umów na dostawę wody i odbiór ścieków wynosiła: 1 756 na koniec 2019 r. (w tym 85 umów zawarto w 2019 r.), 1 773 na koniec 2020 r. (87) i 1 784 na koniec I półrocza 2021 r. (58).

Dyrektor ZGK wyjaśniając przyczyny niepodłączenia do sieci wodociągowej wszystkich nieruchomości należących do mieszkańców Gminy stwierdził, że część z nich nie wyraziła takiego zainteresowania z powodu korzystania z własnego ujęcia wody, siedem budynków jest aktualnie niezamieszkałych, a dwa budynki są usytuowane w znacznej odległości od sieci wodociągowej i z tego powodu nie są podłączone do sieci. Brak jest natomiast technicznych możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej mieszkańców pozostałych 11 sołectw¹⁹. Dla ich podłączenia

¹² Dalej: SUW Jasienica Dolna i SUW Łambinowice.

¹³ W okresie od stycznia 2019 r. do czerwca 2021 r. przybyło 0,52 km sieci rozdzielczej (1,2%), z tego 0,2 km w 2019 r. oraz 0,32 km w 2020 r.

¹⁴ W okresie od stycznia 2019 r. do czerwca 2021 r. przybyło 18 przyłączy (1,2%), w tym 7 (0,5%) w 2019 r., 9 (0,6%) w 2020 r. oraz 2 (0,1%) w I półroczu 2021 r. – wszystkie do budynków mieszkalnych.

¹⁵ Według danych zawartych w sprawozdaniach SG-01 *Statystyka gminy: Gospodarka mieszkaniowa i komunalna* liczba budynków przyłączonych do sieci wodociągowej wynosiła: 1 448 (96,3%) na koniec 2018 r.; 1 455 (96,7%) na koniec 2019 r. i 1 464 (97,3%) na koniec 2020 r.

¹⁶ Według danych zawartych w sprawozdaniach SG-01 *Statystyka gminy: Gospodarka mieszkaniowa i komunalna* liczba budynków przyłączonych do sieci kanalizacyjnej wynosiła: 447 (29,7%) na koniec 2018 r.; 448 (29,8%) na koniec 2019 r. i 452 (30,1%) na koniec 2020 r.

¹⁷ Na koniec: a/ 2018 r. – 96,23%; b/ 2019 r. – 96,74%; c/ 2020 r. – 97,34%.

¹⁸ Na koniec: a/ 2018 r. – 29,72%; b/ 2019 r. – 29,78%; c/ 2020 r. – 30,05%.

¹⁹ Tj. Bieliec, Budzieszowic, Drogoszowa, Jasienicy Dolnej, Malerzowic Wielkich, Mańkowic, Okopów, Piątkowic, Sowina, Szadurczyc i Wierzbica.

niezbędnym byłoby wybudowanie sieci kanalizacyjnej, nowej oczyszczalni ścieków oraz rozbudowanie istniejącej oczyszczalni ścieków w Łambinowicach, do której po rozbudowie można byłoby przyłączyć sześć sołectw (547 budynków²⁰). Realizację tych zamierzeń inwestycyjnych ograniczają możliwości finansowe ZGK.

(akta kontroli str. 37-75, 276-277)

1.3. Kontrolowana jednostka jako samorządowy zakład budżetowy, zgodnie z art. 16 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, nie była zobowiązana do posiadania zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

(akta kontroli str. 4-19)

1.4. ZGK posiadał dwa pozwolenia wodnoprawne na pobór wód podziemnych z ujęcia wody w Jasienicy Dolnej²¹ i w Łambinowicach²², oraz na odprowadzenie ścieków technologicznych. Pozwolenia te zostały wydane na czas oznaczony, tj. w zakresie poboru wód na okres od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2030 r., a na odprowadzenie ścieków technologicznych na okres od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2020 r. (przedłużone do 18 stycznia 2031 r.²³).

Ponadto ZGK posiadał pozwolenia wodnoprawne na odprowadzenie oczyszczonych ścieków bytowych z oczyszczalni ścieków w Lasocicach²⁴ i w Łambinowicach²⁵. Pozwolenia te zostały wydane na czas oznaczony, odpowiednio do 31 stycznia 2023 r. i do 28 maja 2022 r.

(akta kontroli str. 132-184)

1.5. W kontrolowanym okresie ZGK nie ponosił kosztów z tytułu podwyższenia opłat środowiskowych za pobór wód i odprowadzanie ścieków.

(akta kontroli str. 75)

1.6. W okresie objętym kontrolą obowiązywały dwa regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków²⁶. W przedstawionym przez kontrolowaną jednostkę Radzie Gminy Łambinowice projekcie regulaminu z 8 czerwca 2018 r. określono (zgodnie z wymogami wynikającymi z art. 19 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę) prawa i obowiązki ZGK jako przedsiębiorstwa wodociągowego oraz odbiorców usług, w tym: 1/ minimalny poziom usług świadczonych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków, 2/ warunki i tryb zawierania umów z odbiorcami usług, 3/ sposób rozliczeń w oparciu o ceny i stawki opłat ustalone w taryfach, 4/ warunki przyłączania do sieci, 5/ warunki techniczne określające możliwości dostępu do usług wodociągowo-kanalizacyjnych, 6/ sposób dokonywania przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne odbioru wykonanego przyłącza, 7/ sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody i wprowadzanych do sieci kanalizacyjnej ścieków, 8/ standardy obsługi odbiorców usług, w tym sposoby załatwiania reklamacji oraz wymiany informacji dotyczących w szczególności zakłóceń

²⁰ Położonych w: Budziszowicach (64 budynki mieszkalne), Malerzowicach Wielkich (102 budynki), Okopach (15 budynków), Sowinie (162 budynki), Szadurczycach (37 budynków) i Wierzbliu (167 budynków).

²¹ Udzielone decyzją Starosty Nyskiego z 22 grudnia 2010 r. znak ROŚ.V.EM.6223-22/10.

²² Udzielone decyzją Starosty Nyskiego z 27 grudnia 2010 r. znak ROŚ.V.EM.6223-23/10.

²³ Decyzjami Dyrektora Zarządu Zlewni w Nysie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z 19 stycznia 2021 r. znak WR.ZUZ.4.4210.365.2020.TD i znak WR.ZUZ.4.4210.366.2020.AG.

²⁴ Udzielone decyzją Starosty Nyskiego z 6 lutego 2013 r. znak ROŚ.6341.1.2013.EM.

²⁵ Udzielone decyzją Starosty Nyskiego z 29 maja 2012 r. znak ROŚ.6341.19.2012.MK.

²⁶ Przyjęte uchwałami Rady Gminy Łambinowice w sprawie uchwalenia regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Łambinowice: nr XLIII/297/06 z dnia 28 września 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 85, poz. 2508) oraz nr XXII/181/2020 z dnia 25 czerwca 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 1972).

w dostawie wody i odprowadzaniu ścieków oraz 9/ warunki dostarczania wody na cele przeciwpożarowe.

Regulamin uchwalony przez Radę Gminy Łambinowice²⁷ w stosunku do ww. projektu zawierał zmiany, będące następstwem negatywnej opinii do tego projektu wydanej przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, w której zakwestionowano zapisy projektu w zakresie dotyczącym: 1/ wskazania ZGK jako podmiotu realizującego usługi zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy Łambinowice; 2/ nieokreślenia parametrów jakościowych dostarczania wody; 3/ uzależnienia okresu obowiązywania umowy od okresu trwałości tytułu prawnego do nieruchomości; 4/ odmowy przyłączenia do sieci z powodu braku warunków technicznych; 5/ ograniczenia lub wstrzymania dostaw wody oraz 6/ możliwości zawarcia przez ZGK z Gminą Łambinowice umowy, w której określone zostaną zasady rozliczeń za wodę pobraną na cele przeciwpożarowe i inne określone w art. 22 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

(akta kontroli str. 189-211)

Wojewoda Opolski zaskarżył w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w Opolu²⁸ uchwałę Rady Gminy Łambinowice nr V/45/2019 z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Łambinowice. Organ nadzoru wskazał, że uregulowania Regulaminu z 28 lutego 2019 r. zawarte w: § 1; § 4 ust. 4; § 5 ust. 3; § 7 ust. 3; § 8 ust. 1; § 18 były sprzeczne z uregulowaniami art. 19 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. WSA wyrokiem z 30 października 2019 r. (sygn. I SA/Op 324/19)²⁹ stwierdził nieważność ww. uchwały w całości. W uzasadnieniu wyroku wskazano, że zapisy Regulaminu z 28 lutego 2019 r. były sprzeczne m.in. z postanowieniami dotyczącymi treści regulaminu, określonymi w art. 19 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, gdyż: a/ w § 1 błędnie postanowiono, że regulamin określa zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy Łambinowice, a powinno być, że regulamin określa prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług; b/ w § 4 ust. 4 błędnie postanowiono, że umowa o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzenie ścieków jest zawierana na czas określony lub nieokreślony, a zagadnienie to z uwagi na cywilnoprawny charakter powinno być regulowane w umowie zawartej pomiędzy odbiorcą i przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym; c/ w § 5 ust. 3 sprzecznie z prawem wskazano ZGK jako miejsce publikowania cen i opłat za usługi dostarczania wody lub odbioru ścieków; d/ w § 7 ust. 3 na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci błędnie nałożono obowiązek dostarczania dwóch egzemplarzy map do celów projektowych; e/ w § 8 ust. 1 bez podstawy prawnej na przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne i Gminę Łambinowice nałożony został obowiązek uzgadniania technicznych możliwości dostępu do usług w wodociągowo-kanalizacyjnych w zakresie planów rozwoju i modernizacji urządzeń; f/ w § 18 wskazano prymat zapisów regulaminu nad ustawą, czym naruszono konstytucyjny system hierarchii źródeł prawa.

(akta kontroli str. 212-232)

Rada Gminy Łambinowice uchwałą nr XVII/142/2020 z dnia 16 stycznia 2020 r. przyjęła projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków (w którego treści uwzględniono wskazania zawarte w wyroku WSA z 30 października 2019 r.)

²⁷ Uchwałą nr V/45/2019 z dnia 28 lutego 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 1048).

²⁸ Dalej: WSA.

²⁹ Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2020 r. poz. 421.

i przekazała go Dyrektorowi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie do zaopiniowania. Po uzyskaniu pozytywnej opinii³⁰ uchwałą nr XXIII/181/2020 z 25 czerwca 2020 r. Rada Gminy Łambinowice przyjęła Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków.

(akta kontroli str. 233-245)

1.7. Przychody uzyskane przez ZGK z tytułu wykonywania usług w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę wyniosły: a/ 993,2 tys. zł w 2019 r., b/ 903 tys. zł w 2020 r. oraz c/ 451,5 tys. zł w 2021 r.³¹. Poniesione w tym zakresie koszty wyniosły natomiast 947,4 tys. zł w 2019 r., 889 tys. zł w 2020 r. oraz 406,8 tys. zł w 2021 r. Działalności ZGK w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę zakończyła się zyskiem wynoszącym odpowiednio 45,9 tys. zł, 14,1 tys. zł oraz 44,7 tys. zł.

Przychody ZGK z tytułu wykonywania usług w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków wyniosły: a/ 672,5 tys. zł w 2019 r., b/ 633 tys. zł w 2020 r. oraz 329,9 tys. zł w 2021 r. Poniesione w tym zakresie koszty wyniosły natomiast 655,1 tys. zł w 2019 r., 693,9 tys. zł oraz 350,3 tys. zł w 2021 r. Działalność ZGK w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków zakończyła się zyskiem 17,4 tys. zł w 2019 r., stratą 60,9 tys. zł w 2020 r. oraz stratą 20,5 tys. zł w I półroczu 2021 r., przy czym na etapie zatwierdzania przygotowanych w kontrolowanej jednostce projektów taryf organ regulacyjny, tj. Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nie wnosił uwag do propozycji Zakładu dotyczącej stosowania jednolitej taryfy jednoczęłkowej dla wszystkich podmiotów odprowadzających ścieki, podczas gdy zgodnie z § 13 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryfy oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków³² ceny i stawki opłat powinny być zróżnicowane w taki sposób, aby zapewnić eliminowanie subsydiowania skrośnego, tj. pokrywania kosztów dotyczących jednego rodzaju prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne działalności gospodarczej lub jednej z taryfowych grup odbiorców usług przychodami pochodzącymi z innego rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej lub od innej taryfowej grupy odbiorców usług.

W kontrolowanym okresie ZGK nie pozyskiwał środków zewnętrznych (krajowych lub ze środków Unii Europejskiej) w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, jak też nie planował budowy urządzeń wodociągowych oraz urządzeń kanalizacyjnych. W okresie tym nie został także opracowany wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, o którym mowa w art. 21 ust. 1-3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, obejmujący okres objęty kontrolą oraz lata następne.

Dyrektor wyjaśniając przyczyny nieopracowania wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych oraz urządzeń kanalizacyjnych ZGK stwierdził, że zgodnie z art. 21 ust. 7 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę nie opracowano ww. planu, gdyż kontrolowana jednostka nie posiada własnych środków finansowych na realizację takich zamierzeń. Opracowanie i uchwalenie takiego planu, a następnie jego realizacja wiązałaby się, zdaniem Dyrektora ZGK, z ujęciem planowanych kosztów takich inwestycji w stawkach opłat taryfowych za wodę i ścieki.

³⁰ Pismo z 2 czerwca 2020 r. znak WR.RZT.71.1.2020.JW

³¹ Dla 2021 r. dane finansowe zostały podane według stanu na 30 czerwca.

³² Dz. U. poz. 472, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie taryf.

W ocenie Dyrektora ZGK środki finansowe, którymi dysponuje kontrolowana jednostka, pozwalają jedynie na utrzymanie istniejącej infrastruktury i wykonywanie niezbędnych bieżących remontów użytkowanych przez Zakład nieodpłatnie środków trwałych. Środki te nie są wystarczające na realizację zadań inwestycyjnych w zakresie modernizacji i rozbudowy infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy. Koszt realizacji działań w zakresie sieci wodociągowej Dyrektor ZGK oszacował na 5 mln zł (do poniesienia w okresie następnych pięciu lat), a w zakresie sieci kanalizacyjnej – na 30 mln zł. Dyrektor ZGK ponadto wskazał, że Gmina w 2016 r. złożyła wniosek o dofinansowanie modernizacji sieci wodociągowej i przepompowni ścieków w Łambinowicach ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, jednak wniosek został rozpatrzony negatywnie. Aktualnie jest opracowywany przez Gminę kolejny wniosek dotyczący pozyskania środków finansowych na rozbudowę i modernizację stacji uzdatniania wody i zbiorczej przepompowni ścieków w Łambinowicach.

(akta kontroli str. 73-77, 251, 293-294, 313-314, 386-387)

1.8. ZGK w 2018 r. i w 2021 r. na okres kolejnych 3 lat określił taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Taryfa z 2018 r. obowiązywała od 22 maja 2018 r. do 6 sierpnia 2021 r., a od 7 sierpnia 2021 r. obowiązywała taryfa z 2021 r. Obie taryfy zostały opracowane zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 20 ust. 2-4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zostały zatwierdzone przez organ regulacyjny, tj. Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

(akta kontroli str. 278-383)

Ewidencja księgowa ZGK, dotycząca działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, była prowadzona zgodnie z art. 20 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Umożliwiała ona m.in. wydzielenie kosztów stałych i zmiennych prowadzonej działalności, jak również przychodów związanych z poszczególnymi rodzajami prowadzonej działalności. ZGK nie prowadził działalności inwestycyjnej.

(akta kontroli str. 391-415, 424-441)

1.9. W obowiązujących taryfach dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy Łambinowice brak było zapisów motywujących odbiorców usług ZGK do racjonalnego korzystania z wody oraz ograniczania zanieczyszczenia ścieków.

(akta kontroli str. 295-297, 379-383)

Dyrektor ZGK wyjaśnił, że ZGK opracowuje projekt taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Projekt ten jest uzgadniany i zatwierdzany przez organ regulacyjny, tj. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, który nie wskazywał na potrzebę bezpośredniej realizacji zapisu § 3 pkt 1 lit. d rozporządzenia w sprawie taryf, tj. opracowania taryfy w sposób zapewniający motywowanie odbiorców usług do racjonalnego korzystania z wody i ograniczania zanieczyszczenia ścieków. W ocenie Dyrektora ZGK sam fakt uzależnienia odpłatności za pobór wody i odprowadzanie ścieków od wysokości opłaty oraz ilości zużytej wody (odprowadzanych ścieków) jest czynnikiem motywującym do racjonalnego korzystania z wody. W działalności ZGK odnotowano przypadki nadmiernej oszczędności zużycia wody, co prowadziło do zatorów w odpływie ścieków.

(akta kontroli str. 1012-1016)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dyrektor ZGK, zgodnie z zapisem § 5 ust. 3 Regulaminu organizacyjnego, ustalił zakresy czynności dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach kierownika technicznego i samodzielnego referenta. Dla pozostałych czterech pracowników ZGK wykonujących zadania z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi, zatrudnionych na stanowiskach: konserwatora SUW, operatora urządzeń, starszego konserwatora i robotnika budowlanego, nie określono w formie pisemnej zakresów wykonywanych przez nich zadań. Dla stanowisk tych, stosownie do wymagań określonych w art. 226 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy³³, Dyrektor ZGK sporządził informacje pracodawcy o ryzyku zawodowym.

ZGK (zgodnie z § 1 jego Statutu³⁴) to samorządowy zakład budżetowy, do działalności którego mają zastosowanie m.in. przepisy art. 68 i 69 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³⁵ oraz standardy kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych³⁶. Zgodnie ze standardem kontroli zarządczej (A3 *Struktura organizacyjna*) struktura organizacyjna ZGK powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań; zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności jednostek, poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki oraz zakres podległości pracowników powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny, a aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika. W myśl art. 69 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej należało do obowiązków Dyrektora ZGK.

(akta kontroli str. 24-36)

Dyrektor ZGK wyjaśniając przyczyny nieopracowania zakresów obowiązków dla pracowników stwierdził, że pracownicy ZGK zatrudnieni na stanowiskach związanych z obsługą wodociągów i kanalizacji wykonują od wielu lat podobne zadania, które podczas odpraw są codziennie uszczegóławiane pod kątem bieżących potrzeb. Ponadto stwierdził, że działanie to jest zgodne z treścią art. 94 pkt 1 Kodeksu pracy. Tym niemniej mając na względzie walor dowodowy pisemnego zakresu obowiązków oraz zapisy standardów kontroli zarządczej zobowiązał się do opracowania tych zakresów dla wszystkich pracowników obsługujących sieć wodociagową oraz kanalizacyjną.

(akta kontroli str. 249-250)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą zadania kontrolowanej jednostki w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzenia ścieków realizowała wyznaczona komórka organizacyjna. Liczba pracowników zatrudnionych na stanowiskach związanych z obsługą wodociągów i kanalizacji wystarczała do bieżącej realizacji zadań Zakładu, przy czym zaniechano określenia w formie pisemnej zakresów obowiązków realizowanych przez czterech z sześciu pracowników odpowiedzialnych za realizację zadań związanych z zaopatrzeniem w wodę i odprowadzanie ścieków. ZGK dysponował wymaganymi pozwoleniami, regulaminami świadczenia usług, jak też posiadał uzgodnione i zatwierdzone taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Środki finansowe

³³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1320.

³⁴ Stanowiącego załącznik do uchwały nr XLII/265/10 Rady Gminy Łambinowice z dnia 28 października 2010 r. w sprawie zatwierdzenia Statutu Zakładu Gospodarki Komunalnej w Łambinowicach (ze zm.).

³⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.

³⁶ Komunikatu nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Min. Finansów Nr 15, poz. 84).

pozyskiwane z tytułu sprzedaży wody oraz odprowadzania ścieków nie zapewniały jednak możliwości realizacji zadań związanych z modernizacją posiadanych urządzeń, jak też realizacji inwestycji celem umożliwienia wszystkim mieszkańcom Gminy korzystania z usług ZGK w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzenia ścieków.

Chociaż z przepisów o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków nie wynikał dla kontrolowanej jednostki jako przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego obowiązek przygotowania wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych z uwagi na realizację inwestycji w tym zakresie przez Urząd Gminy Łambinowice, to jednak brak opracowania dokumentu, określającego m.in. a/ planowany zakres usług wodociągowo-kanalizacyjnych, b/ przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne, c/ przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków, w ocenie Najwyższej Izby Kontroli może utrudniać realizację przez Gminę inwestycji ukierunkowanych na zwiększanie dostępności mieszkańców do urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych.

OBSZAR

2. Wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi

Opis stanu faktycznego

2.1. W ZGK nie opracowano wieloletniego planu rozwoju urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Działalność inwestycyjną dotyczącą sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej prowadziła oraz finansowała Gmina. W kontrolowanym okresie przekazała ona do kontrolowanej jednostki następujące zrealizowane w ww. zakresie przedsięwzięcia: 1/ odcinek sieci kanalizacji sanitarnej na ul. Zielonej w Łambinowicach ($\varnothing$ 200 o długości 97,5 m wraz z przykanalikami $\varnothing$ 150 o długości 17 m oraz trzema studzienkami kanalizacyjnymi $\varnothing$ 1 000 – wybudowane w 2015 r.); 2/ odcinek sieci wodociągowej w Malerzowicach Wielkich ($\varnothing$ 90 o długości 205 m oraz dwa hydranty ppoż. – wybudowane w 2019 r.); 3/ odcinek sieci wodociągowej w Bielicach ($\varnothing$ 110 o długości 320 m oraz jeden hydrant ppoż. – wybudowane w 2020 r.).

(akta kontroli str. 82-83, 458-465)

Ponadto Gmina, na podstawie porozumienia nr 1/2020 z 22 stycznia 2020 r., przekazała ZGK dotację celową w kwocie 35 tys. zł przeznaczoną na realizację zadania pn. „Modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków w Lasocicach” (obejmującego wykonanie zasilania i instalacji monitoringu wizyjnego). Koszt wykonania tego zadania wyniósł 31,6 tys. zł, a niewykorzystane środki zostały zwrócone do budżetu Gminy.

(akta kontroli str. 478-497)

2.2. W kontrolowanym okresie ZGK wykonywał corocznie przeglądy okresowe, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane³⁷. Przeglądami tymi objęto m.in. obiekty stacji uzdatniania wody w Jasienicy Dolnej i w Łambinowicach oraz oczyszczalni ścieków w Łambinowicach i w Lasocicach. Ponadto 5 września 2018 r., na podstawie art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane, zostały przeprowadzone przeglądy okresowe (tzw. pięcioletnie) obiektów stacji uzdatniania wody w Jasienicy Dolnej i w Łambinowicach oraz oczyszczalni ścieków w Łambinowicach. W wyniku kontroli stwierdzono m.in., że stan ww. obiektów nie zagrażał zdrowiu lub życiu. Ich stan ogólny określono jako: a/ dobry

³⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.

(w odniesieniu do oczyszczalni ścieków w Łambinowicach, dla której wykonano zalecenia wynikające z poprzedniego przeglądu okresowego przeprowadzonego w 2014 r.), b/ zadawający (w odniesieniu do SUW w Jasienicy Dolnej, dla której nie odnotowano daty wykonania poprzedniego przeglądu i wydanych zaleceń), c/ zły (w odniesieniu do SUW w Łambinowicach, dla której obniżono ocenę zadowalającą z uwagi na funkcję obiektu i niewykonanie zaleceń z poprzedniej kontroli przeprowadzonej w 2016 r.). W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły okoliczności wymienione w art. 61 ust. 2 Prawa budowlanego, obligujące ZGK do przeprowadzenia kontroli bezpiecznego użytkowania obiektów budowlanych.

(akta kontroli str. 498-616)

W wyniku kontroli doraźnej SUW w Jasienicy Dolnej, SUW w Łambinowicach oraz trzech odcinków sieci wodociągowej (przeprowadzonej przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Nysie na zlecenie Najwyższej Izby Kontroli) nie wniesiono zastrzeżeń do stanu technicznego budynków stacji uzdatniania wody oraz utrzymania ich otoczenia. Organ nadzoru budowlanego stwierdził, że wykonane przez ZGK przeglądy nie obejmowały elementów ujęć wody, zbiorników na wodę, zbiorników popłuczyn, nie wykonano również przeglądów pięcioletnich stacji uzdatniania wody, jak też niewłaściwie były prowadzone książki tych obiektów. W zakresie sieci wodociągowej ustalenia pracowników Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Nysie dotyczyły m.in. niewłaściwie prowadzonych książek obiektów budowlanych (budynków) usytuowanych na terenie SUW Jasienica Dolna i SUW Łambinowice oraz oznakowania sieci, zasuw, rozdzielni, hydrantów naziemnych i podziemnych. Organ nadzoru budowlanego wskazał, że za stwierdzone nieprawidłowości Dyrektor ukarany zostanie mandatem karnym, jak też w związku z podejrzeniem nieprawidłowości dla pozostałych odcinków sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej, wszczął postępowanie administracyjne w zakresie wszystkich sieci wodociagowych i kanalizacyjnych w Gminie oraz dokumentacji związanej z utrzymaniem w należytym stanie technicznym oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli str. 763-766)

2.3. We wnioskach o wydanie pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód podziemnych z ujęć zlokalizowanych w Jasienicy Dolnej i w Łambinowicach ZGK, zgodnie z art. 58 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne³⁸, określił m.in. tereny i zasady ustanowienia ich stref ochrony bezpośredniej. We wnioskach nie określono terenów i zasad ustanowienia stref ochrony pośredniej ujęć wody, gdyż stwierdzono, że zgodnie z postanowieniem Głównego Geologa Wojewódzkiego³⁹ ujęcia te położone są na terenach o korzystnych warunkach geologicznych.

Starosta Nyski, działając na podstawie art. 58 ust. 5 ww. ustawy, w pozwoleniach wodnoprawnych dla ujęć zlokalizowanych w Jasienicy Dolnej i w Łambinowicach, zgodnie z wnioskiem ZGK, określił tereny i zasady ustanowienia ich stref ochrony bezpośredniej – dla SUW w Jasienicy Dolnej (studni nr 1 i nr 2) strefę ochrony bezpośredniej ustanowiono na terenie działki nr 507/8 a.m. 3 w obrębie Jasienica o powierzchni 0,35 ha, a dla SUW w Łambinowicach (studni nr 2 i nr 2a) strefę ochrony bezpośredniej ustanowiono na terenie działki nr 592/16 a.m. 3 w obrębie Łambinowice o powierzchni 0,40 ha.

Oględziny przeprowadzone w trakcie kontroli NIK potwierdziły, że tereny, na których znajdowały się ujęcia wody ZGK, zostały ogrodzone i oznaczone tablicami, zawierającymi informacje o ustanowieniu strefy ochrony bezpośredniej. Przestrzegano również pozostałych obowiązków, dotyczących zagospodarowania terenu oraz

³⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1121, dalej: ustawa Prawo wodne z 2001 r.

³⁹ Znak OŚ-V-7520-6/59/93/94 z 16 lutego 1994 r.

obowiązujących zakazów, ograniczeń i nakazów właściwych dla stref ochrony bezpośredniej.

(akta kontroli str. 103-110, 125-126, 132-136, 154-155, 161-165)

ZGK nie posiadał opracowania określonego w art. 133 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁴⁰, tj. analizy ryzyka obejmującej ocenę zagrożeń zdrowotnych z uwzględnieniem czynników negatywnie wpływających na jakość ujmowanej wody. Zgodnie z art. 551 ust. 2 ustawy Prawo wodne z 2017 r. kontrolowana jednostka - jako właściciel ujęć wody, dla których nie ustanowiono strefy ochronnej obejmującej teren ochrony pośredniej na podstawie art. 58 ust. 1 ustawy Prawo wodne z 2001 r. - została zobowiązana do przeprowadzenia takiej analizy w terminie do 1 stycznia 2023 r.⁴¹ i złożenia wniosków o ustanowienie stref ochronnych obejmujących teren ochrony bezpośredniej oraz teren ochrony pośredniej w przypadku, gdy będzie to uzasadnione wynikami tej analizy.

(akta kontroli str. 118-173)

2.4. Starosta Nyski w pozwoleniach wodnoprawnych określił dla ZGK m.in. dziewięć warunków i obowiązków w zakresie poboru wód, w tym dotyczących prowadzenia raz w roku okresowych pomiarów wydajności i poziomów zwierciadła wody w studniach. Kontrolowana jednostka poza ww. obowiązkiem realizowała wszystkie inne obowiązki określone w pozwoleniach wodnoprawnych. Powyższe zaniechania opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Jednostka kontrolowana nie ponosiła podwyższonych opłat z powodu poboru wód z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniach wodnoprawnych. Zakład posiadał i wykorzystywał zalegalizowane przyrządy pomiarowe do pomiaru ilości pobranych wód.

(akta kontroli str. 133, 162, 730-734)

2.5. Straty wody w sieci wodociągowej wynosiły: a/ w 2019 r. – 71 tys. m³ (18,8% wody pobranej), b/ w 2020 r. – 66,3 tys. m³ (18,5% wody pobranej) oraz c/ w I połowie 2021 r. – 38,8 tys. m³ (19,9% wody pobranej). ZGK w okresie objętym kontrolą nie podejmował działań zmierzających do obniżenia strat wody wodociągowej.

(akta kontroli str. 84, 90-102)

2.6. W okresie objętym kontrolą w kontrolowanej jednostce nie odnotowano przypadków wystąpienia długotrwałej (trwającej ponad dobę) przerwy w dostarczaniu wody spowodowanej awarią sieci wodociągowej. W okresie tym odnotowano wystąpienie łącznie ośmiu awarii sieci wodociągowej, w tym dwóch w 2019 r. oraz trzech w 2020 r. i trzech w I połowie 2021 r. Awarie polegały głównie na rozszczelnieniu połączeń rur. Łączny czas trwania awarii wynosił 9 h w 2019 r. (minimalnie – 3 h, maksymalnie – 6 h), 14 h w 2020 r. (minimalnie – 3 h, maksymalnie – 6 h) i 12 h w I połowie 2021 r. (minimalnie – 3 h, maksymalnie – 5 h). Wskaźnik intensywności awarii sieci wodociągowej (liczony jako liczba uszkodzeń na 1 km sieci wodociągowej) wyniósł 0,0254 w 2019 r. oraz 0,0380 w 2020 r. i w I połowie 2021 r.

(akta kontroli str. 85-86)

2.7. W procesach uzdatniania wody ZGK stosował technologię odmanganiania oraz odżelazniania (poprzez napowietrzanie wody i zastosowanie filtrów ze złożem żwirowym), nie używając w tym celu środków chemicznych. W przypadku wystąpienia skażenia bakteriynego stosowany był podchloryn sodu, posiadający atest higieniczny

⁴⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 624, ze zm.; dalej: ustawa Prawo wodne z 2017 r.

⁴¹ Według treści art. 551 ustawy Prawo wodne z 2017 r. ustalonej przez art. 32 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 875, ze zm.)

Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny. W kontrolowanym okresie ZGK nie wprowadzał zmian w stosowanej technologii uzdatniania wody.

(akta kontroli str. 122-124, 150-151, 734-743)

2.8. Stosowany w przypadku skażenia biologicznego podchloryn sodu nie posiadał pozytywnej oceny higienicznej Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Nysie⁴², co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 744-762)

2.9. W badanym okresie PPIS wydał ogółem 32 orzeczenia dotyczące jakości wody wodociągowej (14 w 2019 r., dziesięć w 2020 r. i osiem w I półroczu 2021 r.), z których 21 dotyczyło przydatności wody do spożycia (siedem, dziesięć i cztery), a 11 – warunkowej przydatności wody do spożycia (siedem w 2019 r. i cztery w I półroczu 2021 r.). PPIS orzeczenia dotyczące o jakości wody wodociągowej przysyłał do ZGK i do Urzędu Gminy w Łambinowicach. Wójt Gminy Łambinowice, realizując obowiązek określony w § 26 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi⁴³, publikował wszystkie orzeczenia na stronie internetowej Urzędu Gminy Łambinowice⁴⁴, a w przypadku orzeczeń o warunkowej przydatności wody do spożycia dodatkowo informował mieszkańców, poprzez zamieszczanie stosownych komunikatów na stronie internetowej⁴⁵ oraz na tablicach ogłoszeń właściwych sołectw i Urzędu Gminy w Łambinowicach. W treści komunikatów zawierano informacje o podjętych przez ZGK działaniach naprawczych oraz warunkach dotyczących przygotowania wody wodociągowej do spożycia.

PPIS orzeczenia o warunkowej przydatności wody do spożycia dziewięć razy wydał dla SUW w Jasienicy Dolnej (siedem w 2019 r.⁴⁶ i dwa w 2021 r.⁴⁷) i dwa razy dla SUW w Łambinowicach (w I półroczu 2021 r.⁴⁸).

(akta kontroli str. 89, 113-114, 658-663)

2.10. W umowach zawieranych przez ZGK na dostawę wody zawarte zostały postanowienia uprawniające odbiorców do: a/ występowania o zwolnienie z odpłatności za okres otrzymywania wody o złej jakości lub ciśnieniu uniemożliwiającym normalne korzystanie z wody (zgodnie z § 15 ust. 1 tych umów); b/ uzyskania upustu w ilości zużytej wody – jako ekwiwalentu na płukanie instalacji wewnętrznej (zgodnie z § 15 ust. 2 tych umów) oraz c/ uzyskania odszkodowania za szkody materialne powstałe z winy ZGK w związku z dostawą wody wodociągowej (zgodnie z § 15 ust. 3 tych umów). W kontrolowanym okresie ZGK na podstawie § 15 ust. 2 umów o zaopatrzenie w wodę udzielił upustu dwóm odbiorcom (łącznie na 33 m³, tj. 130,35 zł brutto; w tym w 2019 r. na 30 m³, tj. 118,50 zł brutto i w 2020 r. na 3 m³, tj. 11,85 zł brutto).

(akta kontroli str. 949-957)

2.11. W kontrolowanym okresie ZGK sporządzał roczne sprawozdania o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych (M-06). Zostały one sporządzone zgodnie

⁴² Dalej: PPIS.

⁴³ Dz. U. poz. 2294, dalej: rozporządzenie w sprawie jakości wody.

⁴⁴ www.lambinowice.pl → zakładka Dla mieszkańców → Usługi komunalne → Gospodarka wodno-ściekowa → Decyzje sanepidu o jakości wody do spożycia.

⁴⁵ www.lambinowice.pl → zakładka Dla mieszkańców → Usługi komunalne → Komunikaty.

⁴⁶ W związku z przekroczeniami zawartości: manganu (pięć razy); bakterii z grupy coli i mętności (dwa razy).

⁴⁷ W związku z przekroczeniami zawartości: manganu (dwa razy).

⁴⁸ W związku z przekroczeniami zawartości: manganu, żelaza i mętności (raz); manganu (raz).

z objaśnieniami, na podstawie dokumentacji Zakładu i terminowo przekazane odbiorcy. Nie stwierdzono przypadków wskazujących na nierzetelne sporządzanie tych sprawozdań.

(akta kontroli str. 37-46)

2.12. Dyrektor ZGK w corocznych informacjach z działalności kontrolowanej jednostki, przekazywanych Wójtowi Gminy Łambinowice, nie wskazywał utrudnień lub ograniczeń występujących w działalności ZGK w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków.

(akta kontroli str. 90-102)

Wyjaśniając powyższe Dyrektor ZGK stwierdził, że największe ograniczenia, które utrudniają lub wręcz uniemożliwiają realizację zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, wynikają z możliwości finansowych ZGK. Wskazał, że kontrolowana jednostka ma bardzo ograniczone możliwości finansowania innych działań niż tylko zachowawczych (remonty, naprawy bieżące). Natomiast infrastruktura techniczna utrzymywana przez ZGK jest już mocno wyeksploatowana, a przez to w przyszłości może stać się awaryjna i dodatkowo generująca koszty związane z naprawami. W ocenie Dyrektora ZGK zdecydowaną poprawę sytuacji mogą przynieść głębokie inwestycje modernizacyjne, których sfinansowanie przekracza możliwości Gminy, w tym również ZGK jako jednej z gminnych jednostek organizacyjnych.

(akta kontroli str. 1028)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W ZGK nie zapewniono przeprowadzania pięcioletnich kontroli okresowych, o których mowa art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane, dla obiektu oczyszczalni ścieków w Lasocicach oraz dla elementów liniowych sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli str. 507-616)

Dyrektor ZGK wyjaśnił, że kontrolowana jednostka uzgadniała zakres wymaganych przeglądów i zlecała ich wykonywanie uprawnionym osobom i firmom. Omyłkowo zleceniem w zakresie przeglądu pięcioletniego nie objęto oczyszczalni ścieków w Lasocicach. Podczas uzgodnień nigdy nie pojawiła się potrzeba wykonania przeglądów elementów liniowych sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej. Według Dyrektora ZGK zakres wykonywanych przeglądów był wystarczający.

(akta kontroli str. 1019)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane wszystkie obiekty budowlane powinny być w czasie ich użytkowania poddawane przez właściciela lub zarządcę kontroli okresowej, co najmniej raz na 5 lat, polegającej m.in. na sprawdzeniu stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu budowlanego. Jednocześnie w art. 3 pkt 1 ww. ustawy wskazano, że obiektami budowlanymi są m.in. budowle, tj. obiekty budowlane niebędące budynkami, jak np. obiekty liniowe (zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy Prawo budowlane), z kolei obiekty liniowe zdefiniowano – w art. 3 pkt 3a ww. ustawy – jako obiekty budowlane, których charakterystycznym parametrem jest długość (jak w szczególności wodociąg lub rurociąg).

2. W 2019 r. (dwukrotnie) oraz w lipcu 2021 r. do uzdatniania wody, w której stwierdzono przekroczenie parametru mikrobiologicznego (bakterii z grupy coli), zastosowano podchloryn sodu, mimo że substancja ta nie posiadała pozytywnej oceny higienicznej PPIS, a zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę każdy materiał i wyrób używany do uzdatniania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi powinien posiadać pozytywną ocenę higieniczną PPIS.

(akta kontroli str. 960-1009)

Dyrektor ZGK wyjaśnił, że kontrolowana jednostka do okresowego chlorowania wody stosowała preparat *Chlorox S*, który posiadał certyfikaty analizy i wskazanie do zastosowania do wody pitnej. ZGK cały czas stosował taką samą technologię uzdatniania wody (polegającą na chlorowaniu podchlorynem sodu) i nie była ona kwestionowana podczas regularnych kontroli przeprowadzanych przez PPIS. Ponadto wskazał: *W związku z tym uznano, że stosowany środek spełnia wymagania higieniczne i stwierdził, że według pracownika Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Nysie ocena higieniczna jest wydawana w przypadku zmiany substancji używanej do uzdatniania wody.*

(akta kontroli str. 1023-1024)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że z art. 12 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę wynika, że każdy wyrób używany do uzdatniania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi powinien posiadać pozytywną ocenę państwowego powiatowego inspektora sanitarnego niezależnie od tego, kiedy rozpoczęto jego stosowanie – tym samym w posiadaniu kontrolowanej jednostki powinna być taka ocena.

3. W kontrolowanym okresie ZGK nie wypełniał obowiązków określonych przez Starostę Nyskiego w pozwoleniach wodnoprawnych dla ujęć wody w Jasienicy Dolnej oraz Łambinowicach, a dotyczących prowadzenia raz w roku okresowych pomiarów wydajności i poziomów zwierciadła wody w studniach.

(akta kontroli str. 133, 162)

Dyrektor ZGK wyjaśnił, że kontrolowana jednostka nie wykonywał pomiarów poziomu lustra wody i wydajności w użytkowanych studniach głębinowych, gdyż ich zabudowa nie dawała możliwości technicznych wykonania takich pomiarów. Pomiary takie wykonywano przy okazji napraw, tj. wtedy kiedy wyciągano pompy głębinowe wraz z rurami. Mierzony poziom lustra wody był zbliżony do poziomów wynikających z dokumentacji budowy studni.

(akta kontroli str. 1027)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że zarówno z przepisów ustawy Prawo wodne z 2001 r., jak i z przepisów ustawy Prawo wodne z 2017 r. wynika możliwość wystąpienia do właściwego organu o ograniczenie pozwolenia wodnoprawnego, z której to jednak możliwości kontrolowana jednostka nie skorzystała.

OCENA CZĄSTKOWA

ZGK rzetelnie, zgodnie z zasadami określonymi w przepisach ustawy Prawo wodne z 2017 r., chronił na terenach ochrony bezpośredniej posiadane ujęcia wody. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia jednak brak działań kontrolowanej jednostki zmierzających do wypełnienia obowiązku wynikającego z posiadanych pozwoleń wodnoprawnych, a dotyczącego prowadzenia pomiarów poziomu lustra wody i wydajności w użytkowanych studniach głębinowych. Kontrole stanu technicznego i przydatności do użytkowania elementów sieci wodociągowej Gminy, zarządzanych przez Zakład, przeprowadzone w okresie objętym kontrolą, nie obejmowały m.in. elementów liniowych sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Powyższe

uniemożliwiało podjęcie przez ZGK skutecznych działań mających na celu ograniczenie wysokości strat wody wodociągowej przy czym na bieżąco usuwano jednak występujące awarie urządzeń i sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia również wykorzystywanie w procesie uzdatniania wody wodociągowej (po stwierdzeniu skażeń biologicznych wody lub po usunięciu awarii) preparatu *Chlorox S* (podchlorynu sodu), tj. substancji posiadającej co prawda atest higieniczny Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny, ale nieposiadającej pozytywnej oceny higienicznej PPIS. W kontrolowanej jednostce rzetelnie realizowano natomiast obowiązki sprawozdawcze wynikające z przepisów o statystyce publicznej

OBSZAR

3. Nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków

Opis stanu faktycznego

3.1. W kontrolowanym okresie ZGK nie prowadził automatycznego monitoringu sieci wodociągowej w zakresie pomiarów ciśnienia wody w przewodach, natężenia przepływu wody oraz szczelności przewodów (kontroli wycieków). W okresie tym monitorowanie pracy sieci wodociągowej obejmowało jednorazowy w ciągu roku pomiar ciśnienia wody w miejscu jej wprowadzenia do sieci po uzdatnieniu (SUW Jasienica Dolna i SUW Łambinowice) oraz hydrantach (w poszczególnych sołectwach, w tym 193 w 2019 r. i 195 w 2020 r. – w wyniku pomiarów dla 20 hydrantów stwierdzono zbyt niskie ciśnienie wody). W I półroczu 2021 r. ZGK nie prowadził pomiarów ciśnienia wody w przewodach sieci wodociągowej.

(akta kontroli str. 87-88)

3.2. W ZGK nie opracowano wytycznych (zaleceń) dotyczących wewnętrznej kontroli jakości wody. Kontrolowana jednostka w ramach prowadzenia wewnętrznej kontroli jakości wody corocznie uzgadniała z PPIS stałe punkty czerpalne służące do pobierania próbek wody do badań (po trzy w każdym roku) oraz harmonogram (częstotliwość) pobierania takich próbek (raz na kwartał w zakresie parametrów części A⁴⁹ załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie jakości wody, raz w roku w zakresie parametrów części B⁵⁰ ww. załącznika).

ZGK nie prowadził monitoringu zawartości substancji promieniotwórczych w wodzie.

(akta kontroli str. 650-657)

3.3. ZGK corocznie zlecał SGS Polska Spółce z o. o. w Warszawie pobieranie próbek wody oraz wykonywanie badań jakości wody. Badania pobranych próbek wody przeprowadzało Laboratorium Środowiskowe w Pszczynie, które posiadało akredytację i zatwierdzony przez PPIS w Tychach system jakości wykonywanych badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

(akta kontroli str. 617-641)

3.4. W okresie od stycznia 2019 r. do lipca 2021 r. w ramach badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wykonano ogółem badań 56 próbek wody (30 w 2019 r., 19 w 2020 r. i siedem w 2021 r.), z tego 29 próbek zostało zbadanych w ramach nadzoru PPIS (19, 8 i dwie) a 27 próbek przez laboratorium ZGK w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody (11, 11 i pięć). Odstępstwa od wymagań jakościowych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi stwierdzono ogółem dla

⁴⁹ W zakresie określonym w części A pkt I ppkt. 1 – 9 załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie jakości wody, w miesiącach: luty, maj, lipiec i październik.

⁵⁰ W zakresie określonym w części B pkt 1 – 26, 28 – 31, 33 – 39, 42 – 43, i 45, w kwietniu.

12 próbek (ośmiu, jednej i trzech), z tego dla sześciu badanych przez PPIS (pięciu w 2019 r. i jednej w 2021 r.) i dla sześciu badanych przez laboratorium ZGK (trzech w 2019 r., jednej w 2020 r. i dwóch w 2021 r.).

Sprawozdania z badań jakości wody wykonywanych w ramach nadzoru PPIS, ZGK otrzymywał wraz z orzeczeniami lub decyzjami PPIS, w okresie od dwóch do 29 dni (od dwóch do 27 dni w 2019 r., 29 dni w 2020 r., od 11 do 14 dni w 2021 r.). W przypadku stwierdzenia przekroczeń parametrów jakościowych wody, wyniki badań wykonywanych w ramach nadzoru PPIS były przekazywane do ZGK w okresie od dwóch do 14 dni (od dwóch do 13 dni w 2019 r. i od 11 do 14 dni w 2021 r.). PPIS wydając orzeczenie lub decyzję każdorazowo przekazywał kopię dokumentu do Urzędu Gminy w Łambinowicach.

W dniu 21 lutego 2019 r. PPIS na podstawie sprawozdań z badań próbek wody z SUW Jasienica Dolna pobranych 29 stycznia 2019 r. i 19 lutego 2019 r. wszczął postępowanie w sprawie niewłaściwej jakości wody (przekroczenie zawartości manganu w wodzie o 72 µgMn/l i o 71 µgMn/l). Stosowane zawiadomienie ZGK otrzymał 26 lutego 2019 r. Odpowiadając na nie pismem z 5 marca 2019 r. poinformował PPIS, że podjęto niezwłocznie działania dla poprawy jakości wody z SUW Jasienica Dolna, polegające na płukaniu i dezynfekcji sieci wodociągowej. PPIS decyzją nr 2/19 z 18 marca 2019 r. nakazał ZGK przeprowadzanie działań naprawczych polegających na doprowadzeniu zawartości manganu do obowiązujących wymagań (50 µgMn/l) w terminie do 15 kwietnia 2019 r. ZGK pismem z 12 kwietnia 2019 r. zwrócił się do PPIS o wydłużenie terminu realizacji postanowień decyzji PPIS nr 2/19 do 31 października 2019 r., uzasadnione wymianą złóż na SUW Jasienica Dolna. PPIS decyzją nr 7/19 z 29 kwietnia 2019 r. ustalił 31 październik 2019 r. jako ostateczny termin realizacji działań naprawczych. PPIS, po przeprowadzeniu badań jakości wody z próbek pobranych 5 listopada 2019 r., stwierdził, że ZGK zrealizował działania naprawcze określone w decyzji 2/19.

(akta kontroli str. 658-698, 960-981)

PPIS 9 maja 2019 r. poinformował ZGK, że w próbce wody pobranej 7 maja 2019 r. z SUW Jasienica Dolna stwierdzono zanieczyszczenie mikrobiologiczne (bakterie grupy coli – 1 jtk/100 ml) i nakazał podjęcie działań zmierzających do poprawy jakości wody. ZGK przeprowadził płukanie i dezynfekcję sieci wodociągowej oraz poinformował mieszkańców korzystających z wody SUW Jasienica Dolna o możliwości jej spożywania tylko po uprzednim przegotowaniu. Informację o podjętych działaniach ZGK przekazał 9 maja 2019 r. do PPIS, który 22 maja 2019 r. otrzymał sprawozdania z badania próbek wody pobranych 14 maja 2019 r. Wyniki przeprowadzonych badań wskazywały, że jakość wody pod względem mikrobiologicznym uległa poprawie.

(akta kontroli str. 982-986)

Kontrolowana jednostka 2 kwietnia 2021 r. otrzymała od PPIS zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie niewłaściwej jakości wody z SUW Łambinowice (stwierdzona mętność od 4,8 do 6,3 NTU; zawartość manganu od 160 do 556 µgMn/l; zawartość żelaza od 484 do 653 µgFe/l). Pismem z 7 kwietnia 2021 r. ZGK poinformował PPIS, że dla poprawy jakości wody z SUW Łambinowice niezbędnym jest czyszczenie zbiorników napowietrzających, a następnie ustabilizowanie złóż – co zostanie wykonane do 22 czerwca 2021 r. PPIS decyzją nr 4/21 z 21 kwietnia 2021 r. nakazał ZGK przeprowadzenie działań naprawczych dla poprawy jakości wody z SUW Łambinowice do 22 czerwca 2021 r. Badanie próbek wody pobranych 29 czerwca 2021 r. wykazało, że woda pod względem fizykochemicznym nie spełnia wymagań pod względem zawartości manganu (84 µgMn/l). PPIS upomnieniem nr 4/U/21

z 12 lipca 2021 r. wezwał ZGK do realizacji obowiązku określonego w decyzji nr 4/21 z 21 kwietnia 2021 r., tj. skutecznego obniżenia zawartości manganu w wodzie, w terminie do 31 sierpnia 2021 r.

(akta kontroli str. 990-1009)

Wyniki badań wody w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody Zakład otrzymywał w okresie od dwóch do 13 dni od dnia pobrania próbek wody do badań (od dwóch do 13 dni w 2019 r., od dwóch do ośmiu dni w 2020 r. oraz od jednego do pięciu dni w 2021 r.). W przypadku ujawnienia przekroczeń parametrów jakościowych wody, wynik badania był przekazywany do ZGK w okresie od jednego do 10 dni (od dwóch do 10 dni w 2019 r., dwóch dni w 2020 r. i jednego dnia w 2021 r.). Informacja o ujawnieniu przekroczeń parametrów jakościowych wody i podjętych działaniach dla ich poprawy była przekazywana przez ZGK do PPIS w dniu otrzymania wyniku badania lub w okresie od jednego do czterech dni (w tym samym dniu i od jednego do 4 dni w 2019 r., w tym samym dniu w latach 2020-2021). Przekroczenia parametrów jakościowych wody ujawniano dla wody z SUW Jasienica Dolna – dla dziewięciu badanych próbek (sześciu w 2019 r., jednej w 2020 r., dwóch w 2021 r.) i z SUW Łambinowice – dla trzech próbek (dwóch w 2019 r. i jednej w 2021 r.). Stwierdzone przekroczenia dotyczyły następujących parametrów jakościowych wody: 1/ manganu – od 69,5 do 218 µgMn/l dla wody z SUW Jasienica Dolna⁵¹; 2/ mętności – od 1,4 do 7,86 NTU dla wody z SUW Jasienica Dolna i z SUW Łambinowice⁵²; 3/ bakterii z grupy coli – 13 jtk/100 ml dla wody z SUW Jasienica; 4/ manganu oraz bakterii z grupy coli⁵³; mętności i bakterii z grupy coli⁵⁴; manganu, żelaza i mętności⁵⁵.

(akta kontroli str. 658-698)

Kontrolowana jednostka 12 lipca 2021 r. poinformowała PPIS, że badanie próbki wody pobranej 7 lipca 2021 r. z SUW Jasienica Dolna wykazało zanieczyszczenie mikrobiologiczne (bakterie grupy coli – 13-24 jtk/100 ml). Dla poprawy jakości wody ZGK niezwłocznie przeprowadził płukanie i dezynfekcję sieci wodociągowej, jak też poinformował mieszkańców o możliwości spożywania wody tylko po uprzednim przegotowaniu. Przeprowadzone badania próbek wody pobranych 13 lipca 2021 r. wykazały poprawę jej jakości. PPIS orzeczeniem z 21 lipca 2021 r. stwierdził przydatność wody do spożycia przez ludzi, w zakresie zbadanych parametrów grupy A.

(akta kontroli str. 1003-1009)

3.5. W okresie objętym kontrolą, PPIS w oparciu o sprawozdania z wyników badań próbek wody wydał ogółem 34 orzeczenia oceniające jakość wody przeznaczonej do spożycia (15 w 2019 r., 10 w 2020 r. i dziewięć do 21 lipca 2021 r.), w tym 31 orzeczeń stwierdzających przydatność wody do spożycia (13, 10, osiem) oraz trzy stwierdzające warunkową przydatność wody do spożycia (dwa w 2019 r. dla SUW Jasienica Dolna oraz jedno w 2021 r. dla SUW Łambinowice).

W orzeczeniach stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia PPIS określał m.in. dopuszczalną wartość przekroczonych parametrów jakości wody do spożycia, jak też określał termin przeprowadzenia działań naprawczych dla

⁵¹ Cztery przekroczenia, z tego trzy w 2019 r. (69,5; 112 i 218 µgMn/l) i jedno w 2021 r. (87 µgMn/l).

⁵² Dwa przekroczenia, z tego jedno w 2019 r. (1,4 NTU dla wody z SUW Jasienica Dolna i 1,7 NTU dla wody z SUW Łambinowice) i jedno w 2020 r. (7,86 NTU dla wody z SUW Jasienica Dolna).

⁵³ W 2019 r. dla wody z SUW Jasienica Dolna (mangan 114 µgMn/l, jedna bakteria grupy coli).

⁵⁴ W 2019 r. dla wody z SUW Jasienica Dolna (jedna bakteria grupy coli) i wody z SUW Łambinowice (mętność 1,8 NTU).

⁵⁵ W 2021 r. dla wody z SUW Łambinowice (mangan od 160 do 556 µgMn/l, żelazo od 484 do 653 µgFe/l, mętność od 4,8 do 6,3 NTU).

doprowadzenia wartości przekroczonych parametrów jakości wody do wartości określonych rozporządzeniem w sprawie jakości wody. Przykładowo decyzją:

1/ nr 2/19 z 14 marca 2019 r. stwierdził warunkową przydatność wody do spożycia dla SUW Jasienica Dolna – ze względu na przekroczenie zawartości manganu (111-112 µgMn/l); do czasu wykonania działań naprawczych, tj. do 15 kwietnia 2019 r., ustalił dopuszczalną maksymalną wartość manganu w wodzie na 400 µgMn/l; decyzją nr 7/19 z 29 kwietnia 2019 r. zmienił termin wykonania działań naprawczych na 31 październik 2019 r.; orzeczeniem z 20 listopada 2019 r. – po przeprowadzeniu badań próbek wody pobranych 5 listopada 2019 r. w SUW Jasienica – stwierdził, że działania naprawcze określone decyzją nr 2/19 z 14 marca 2019 r. zostały wykonane; 2/ nr 4/21 z 21 kwietnia 2021 r. stwierdził warunkową przydatność wody do spożycia dla SUW Łambinowice – ze względu na przekroczenie zawartości manganu (160-212 µgMn/l) i żelaza (484-568 µgFe/l); do czasu wykonania działań naprawczych, tj. do 22 czerwca 2021 r., ustalił dopuszczalną maksymalną wartość manganu w wodzie na 400 µgMn/l, a żelaza na 750 µgFe/l; po przeprowadzeniu badań próbek wody pobranych 29 czerwca 2021 r. z SUW Łambinowice stwierdził, że działania naprawcze określone ww. decyzją dla żelaza zostały wykonane, a dla manganu nie zostały wykonane skutecznie; upomnieniem nr 4/U/21 z 12 lipca 2021 r. wezwał ZGK do wykonania skutecznych działań naprawczych, poprzez doprowadzenie jakości wody z SUW Łambinowice do wymagań fizykochemicznych określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody, w terminie do 31 sierpnia 2021 r.

(akta kontroli str. 960-981, 990-1009)

3.6. W okresie objętym kontrolą w działalności ZGK nie wystąpiły okoliczności określone w § 28 rozporządzenia w sprawie jakości wody, dotyczące wystąpienia do PPIS o udzielenie zgody na odstępstwo od wymagań w przypadku, gdy woda nie spełnia wymagań określonych w części B załącznika nr 1 do ww. rozporządzenia i nie jest możliwe przywrócenie jej jakości do stanu wymaganego przepisami tego rozporządzenia w terminie 30 dni.

(akta kontroli str. 664-698, 960-1009)

3.7. W kontrolowanym okresie w działalności ZGK nie wystąpiły okoliczności, w szczególności awarie sieci lub instalacji wodociągowej lub awarie systemu uzdatniania wody, które spowodowały zmianę (pogorszenie) jakości wody wodociągowej.

(akta kontroli str. 664-698, 960-1009)

3.8. W okresie objętym kontrolą do ZGK wpłynęły dwie reklamacje dotyczące jakości wody wodociągowej (po jednej w 2019 r. i w 2020 r.). Składający reklamacje podnosili, że w wyniku poboru wody z hydrantów przez straż pożarną miało miejsce pogorszenie jakości wody (poprzez jej zwiększoną mętność i zabrudzenie osadami). Dyrektor ZGK uznał zasadność zgłoszonych reklamacji i odstąpił od poboru opłat za zużytą wodę i odprowadzone ścieki (w łącznym wymiarze wynoszącym 33 m³). Reklamacje zostały rozpatrzone zgodnie z zasadami określonymi w obowiązujących regulaminach dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Składający reklamacje zostali pisemnie poinformowani przez ZGK o sposobie ich rozpatrzenia.

(akta kontroli str. 958-959)

3.9. W kontrolowanym okresie ZGK nie przeprowadzał kontroli, o których mowa w art. 7 pkt 2 oraz art. 9 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

(akta kontroli str. 79)

Dyrektor ZGK wyjaśnił, że w latach 2018-2021 nie przeprowadzano kontroli określonych art. 7 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, gdyż nie wystąpiły okoliczności wskazujące na potrzebę przeprowadzenia takich kontroli. Stwierdził, że większość odbiorców wody posiada wodomierze, które są okresowo legalizowane i wymieniane. Nie odnotowano przypadków celowego uszkodzenia tych urządzeń. Odnosząc się natomiast do braku kontroli z art. 9 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę stwierdził, że kontrola gospodarki ściekowej prowadzona jest w oparciu o parametry pracy oczyszczalni ścieków w Łambinowicach i Lasocicach i nie wykazała ona nieprawidłowości po stronie użytkowników sieci kanalizacyjnych. Wyjaśnił ponadto, że ZGK nie dysponuje informacją o ilości oraz jakości ścieków gromadzonych przez odbiorców wody w zbiornikach bezodpływowych, gdyż jest to zagadnienie pozostające w nadzorze Wójta Gminy Łambinowice (na podstawie ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵⁶).

(akta kontroli str. 1037-1038)

3.10. W latach 2018-2021 ZGK nie był kontrolowany przez pracowników Urzędu Gminy w Łambinowicach w zakresie działalności związanej ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i zbiorowym odprowadzeniem ścieków. W okresie tym PPIS przeprowadził kontrolę stanu sanitarnego SUW Jasienica Dolna (w 2018 r. i w 2019 r.) i SUW Łambinowice (w 2019 r.). W wyniku ww. kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydawano zaleceń. Ponadto ZGK w ww. okresie był dwukrotnie kontrolowany przez pracowników Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu w zakresie zbiorowego odprowadzenia ścieków. W latach 2019-2020 kontrolą objęto oczyszczalnię ścieków w Lasocicach (stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła braku pomiarów ilości odprowadzanych oczyszczonych ścieków), a w latach 2020-2021 kontrolą objęto przestrzeganie warunków dotyczących ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub ziemi, gospodarkę odpadami powstającymi w wyniku oczyszczania ścieków komunalnych oraz wnoszenie opłat za korzystanie ze środowiska (ustalone nieprawidłowości dotyczyły m.in. nieregularnego prowadzenia badań jakości ścieków odprowadzanych od 12 czerwca 2017 r. do 11 czerwca 2018 r. z oczyszczalni ścieków w Łambinowicach, braku prowadzenia pełnej wymaganej ewidencji odpadów dla odpadów o kodzie 19 08 05, nieterminowego złożenia rocznego sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami za 2019 r.).

(akta kontroli str. 707-729)

3.11. Dyrektor ZGK corocznie przekazywał do Urzędu Gminy Łambinowice informacje z działalności ZGK, w których przedstawiał m.in. zakres realizowanych zadań, w tym dotyczących zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków. W informacjach wskazywano także zakres niezbędnych działań dla utrzymania ciągłości działalności ZGK dotyczącej gospodarowania wodą i odprowadzaniem ścieków.

(akta kontroli str. 90-102)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

ZGK nie prowadził monitoringu zawartości substancji promieniotwórczych w wodzie. Zgodnie z § 36 ust. 1 w związku z § 2 pkt 4 rozporządzenia w sprawie jakości wody wstępny monitoring substancji promieniotwórczych powinien zostać przeprowadzony we wszystkich istniejących ujęciach wody nie później niż do 31 grudnia 2018 r. Od wyników tego monitoringu uzależnione zostały dalsze pomiary oraz ich częstotliwość.

⁵⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 888.

Dyrektor ZGK wyjaśnił, że PPIS nie nakładał na ZGK obowiązku wykonywania badań jakości wody w zakresie obejmującym monitoring substancji promieniotwórczych, jak też nie zwracał uwagi na potrzebę przeprowadzenia wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych w wodzie.

(akta kontroli str. 650-657, 1038-1039)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że obowiązek przeprowadzenia wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych wynikał wprost ze wskazanego przepisu rozporządzenia w sprawie jakości wody, a tym samym PPIS nie był uprawniony do nałożenia na kontrolowaną jednostkę obowiązku jego wykonania.

OCENA CZĄSTKOWA

ZGK podejmował wymagane działania związane z kontrolą jakości wody. Wyjątkiem w tym zakresie było jednakże zaniechanie przeprowadzenia wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych na wszystkich ujęciach wody do 31 grudnia 2018 r., co stanowiło naruszenie obowiązku wynikającego z § 36 ust. 1 w związku z § 2 pkt 4 rozporządzenia w sprawie jakości wody.

Zakład prowadził monitoring sieci wodociągowej, jednak jego zakres obejmujący jednorazowy w ciągu roku pomiar ciśnienia wody na jej wprowadzeniu do sieci oraz hydrantach, w ocenie Najwyższej Izby Kontroli nie umożliwiał uzyskiwania informacji pozwalających na pełny nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę. ZGK nie posiadał też informacji o natężeniach przepływu wody wodociągowej w sieciach oraz ich szczelności (kontrola wycieków), tj. informacji umożliwiających podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia wysokości strat wody wodociągowej wynoszących od 18,5 do 19,9%. Powyższe w połączeniu z brakiem działań ZGK dla realizacji kontroli określonych art. 7 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu stwarza ryzyko ograniczenia skuteczności ochrony zasobów wodnych, z których korzystają mieszkańcy Gminy.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wnioski	Najwyższa Izba Kontroli wnosi o: 1. Zapewnienie przeprowadzania kontroli okresowych wszystkich elementów sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej użytkowanej przez Zakład 2. Podjęcie działań zmierzających do dostosowania treści pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód do faktycznych możliwości ich realizacji przez ZGK. 3. Podjęcie działań zmierzających do wypełnienia obowiązku określonego § 36 ust. 1 w związku z § 2 pkt 4 rozporządzenia w sprawie jakości wody, tj. przeprowadzenia wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych na wszystkich ujęciach wody.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

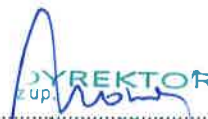
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 9 września 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

Kontroler
Zygmunt Świętek
specjalista kontroli państwowej

podpis

DYREKTOR
Janusz Madej
podpis Dyrektor
Delegatury NIK w Opolu

